

Arboretum Wespelaar

Joke OSSAER

2013 begon met mijn allereerste werkdag hier in Arboretum Wespelaar en met ideale temperaturen om het park te verkennen: minimum 1 °C 's nachts, maximum 14,5 °C overdag op de Magnoliaweide en dit tot half januari. Op 15 januari werd het weer winter en ditmaal serieus: -13 °C én een pak sneeuw. De Rode Poort ging even weer open om bezoekers mee te laten genieten van het Arboretum in donzig winterkleed. De prachtige oranje twijgjes van *Fraxinus angustifolia* 'Aurea Pendula' leken wel licht te geven in contrast met de sneeuw. Hetzelfde gold voor het geel van de blaadjes van *Ilex ×attenuata* 'Sunny Foster': daar werd je zondermeer vrolijk van!

De winter is een uitgelezen seizoen voor een aantal klussen. In het Verlatbos kan het op sommige plekken aardig nat zijn. Om de waterhuishouding te verbeteren werd het grachtenstelsel geruimd, verdiept en uitgebreid en waar nodig voorzien van nieuwe brugjes. Perkranden en paadjes kregen een opknapbeurt. En van zodra het weer het toeliet werd er duchtig aangeplant: een kleine 600 planten dit jaar met vooral veel *Rhododendron*. We maakten van de gelegenheid gebruik om

de *Rhododendron*classificatie weer helemaal op punt te stellen volgens de nieuwste inzichten en de aanplantingen zelf ook meteen te groeperen per sub-sectie. Het geheel werd in een mooie overzichtskaart met alle sub-secties gegoten. Zo creëren we een wetenschappelijke meerwaarde voor onze collectie.

Op 6 maart werden we héél even lentevrolijk van zoveel zon (22,5 °C op de Magnoliaweide!) maar de winter gaf zich niet gewonnen... Op 12 maart begon het weer te sneeuwen en een dag later zakte het kwik op de Magnoliaweide tot -14,5 °C! Het was blijkbaar van 1845 geleden dat het rond deze tijd nog zo koud was. De bloemknoppen van veel van onze vroegbloeiende magnolia's brokelden af tussen onze vingers. Dat beloofde niet veel goeds voor het geplande *Magnolia*-weekend (13-14 april).

En ook de lente bracht een nieuwe lading sneeuw met zich mee. Volgens het KMI was het 60 jaar geleden dat het zo laat nog zo veel sneeuwde. Met een strenge, natte en sombere winter achter de kiezen ging het Arboretum op 3 april weer open. Vers van de pers lag de rijk geïllustreerde brochure over het

Arboretum klaar, te verkrijgen in 3 talen. Bezoekers die meer willen weten over het Arboretum kunnen zich vanaf nu ook thuis verdiepen in onze collectie en de ontstaansgeschiedenis. De foto's doen alleszins dromen van betere magnoliajaren. Van de vroegbloeiende magnolia's deden enkel *Magnolia biondii*, *M. salicifolia* en *M. stellata* het goed. Vooral de bloemknoppen van *Magnolia campbellii*-hybriden, *M. sargentiana*, de later bloeiende Gresham-hybriden, evenals cultivars van *M. sprengeri* en *M. ×soulangeana* (met uitzondering van 'Brozzonii'), en de magnolia's uit Nieuw Zeeland liepen schade op. Ook de twijgen bleven niet gespaard: vooral bij de Gresham- en *×soulangeana*-hybriden troffen we later in het jaar opvallend meer dode takken aan.

Een week ná het *Magnoliaweekend* werd het onverwacht toch weer een feest met de rijkelijke bloei van *Magnolia ×loebneri*

'Leonard Messel' en *M. ×l.* 'Spring Snow', *Magnolia* 'Bjuv', *M. ×proctoriana*, *M. stellata* 'Centennial' [Ill. 1] en *M. s.* 'Rosea', *M.* 'Pegasus', ... De gele *Magnolia* 'Daphne', *M.* 'Anilou', *M.* 'Olivia', *M.* 'Honey Liz' en *M.* 'Carlos' deden het feestje met plezier nog eens over in mei. Twee magnolia's die later hopelijk nog van zich zullen laten horen zijn *Magnolia* 'Butterbowl' en *M.* 'Wim Rutten' [Ill. 2]. Beiden werden ingediend bij de Magnolia Society International ter registratie. De vorstbestendige *Magnolia* 'Butterbowl' ontstond uit de kruising *M.* 'Yellow Bird' × *M.* 'Sundance'. Hij bloeit rijkelijk met gele opstaande bloemen die doen denken aan een kopje, vandaar de naam Butterbowl. *Magnolia* 'Wim Rutten' is een kruising tussen *M.* 'Forrest's Pink' en *M.* 'Marilyn'. De boom werd genoemd naar Wim Rutten (1940-2006) die tal van magnolia's voor ons vermeerderde en magnoliastore.com opstartte. *Magnolia* 'Wim Rutten' is een

1 – *Magnolia stellata* 'Centennial'. Arb. Wespelaar
L. Wester, 25-04-2013]

2 – *Magnolia* 'Wim Rutten'. Herkenrode, Wespelaar
[L. Wester, 25-04-2013]

opgaande ovale boom met mooie grote bloemen: purper langs buiten en wit tot witroze aan de binnenkant. Omwille van zijn vorm is hij waarschijnlijk ook zeer interessant als straatboom.

In de lente werden ook heel wat vaste planten gepland waaronder veel *Epimedium*-soorten. In het Wernerbos gaven we *Gladiolus papilio* een kans en de verbeterde grachten in het Verlatbos werden extra in de verf gezet met de aanplanting van moerasplanten als *Lysichiton americanus*, *Lysichiton camtschatcensis*, *Gunnera manicata* en *Rodgersia podophylla*. In combinatie met de nieuwe paadjes en brugjes ziet het Verlatbos er meteen een pak avontuurlijker uit.

De sterk schommelende temperaturen waren geen goede zaak voor continentale planten zoals *Tilia amurensis* (zwaar gehavend), *Sorbus thibetica* en *Stachyurus himalaicus* (dood) of *Sorbus caloneura* (misvormde bladeren). Ook de houtboorder (*Xyleborus dispar*) leek sterker dan gewoonlijk toe te slaan bij door de winter verzwakte – meestal jonge – bomen als *Acer cappadocicum* subsp. *sinicum*, *Dipteronia sinensis*, *Styrax obassia*, *Alnus firma*, *Aesculus wilsonii*, *Magnolia obovata* en *Magnolia dawsoniana* ‘Barbara Cook’. Dat we alert moeten blijven voor honingzwam (*Armillaria*) bewees de in het wild verzamelde *Betula platyphylla* var. *japonica* die aan de aantasting ten onder ging. Van dit mooie groepje van 3 blijft er nog maar 1 boom over. *Betula* lijkt extra gevoelig voor honingzwam.

2013 was wel een uitzonderlijk jaar voor *Rhododendron*. Nog nooit moest er na de bloei zóveel “geplukt” worden. De uitgebloeide bloemen worden dan manueel verwijderd zodat de plant geen energie verspilt aan zaadvorming en het volgende jaar weer rijkelijk zal bloeien. In mei was het moeilijk te zeggen welke *Rhododendron* nu de meeste aandacht trok: het spectaculaire rood van *Rhododendron* ‘Taurus’, *R.* ‘Ascot Brilliant’ of *R.* ‘Red

Carpet’? Het bombastisch geel van *Rhododendron* ‘Jeanne Artois’ of het speciale zalmroze van *R.* ‘Shrimp Girl’? Of toch eerder de zee van wit bij *Rhododendron* ‘Gladys’, *R.* ‘Mount Everest’ of *R. yakushmanum*? Aan water voor de planten was er alleszins geen gebrek want mei werd de natste maand van het jaar.

Voor wie er oog voor had waren ook de elegante bloemetjes bij het geslacht *Enkianthus* verbluffend dit jaar (de herfstkleur was dan weer minder). Vooral van *Enkianthus cernuus* f. *rubens* met zijn talrijke kleine roestrode klokjes in trosjes en mooi in contrast met het groene blad werd ik helemaal stil.

In juni nam *Cornus kousa* de fakkel over: vooral *Cornus kousa* ‘Milky Way’ was één grote bloemenwolk maar ook *Cornus kousa* ‘Satomi’, *C. k.* ‘Gold Star’ en *C. k.* var. *chinensis* ‘Wisley Queen’ deden het fantastisch.

Na de natte en vaak kille lente kregen we gelukkig een échte zomer met heerlijke warme dagen en zelfs een hittegolf. De thermometer op de Magnoliaweide gaf regelmatig 30 °C of meer aan met een uitschieter van 34 °C op 2 augustus (de warmste 2 augustus sinds de metingen). Voornamelijk witte bloemen gaven de toon aan: zeer groot bij *Magnolia grandiflora*, klein maar talrijk bij *Ligustrum japonicum*, zonnig met goudgele meeldraden bij *Stewartia monadelphica* en *Stewartia pseudocamellia*, in sierlijke trossen bij *Itea virginica* ‘Little Henry’ en met grappig veel meeldraden bij *Tilia cordata* ‘Winter Orange’. Ook *Tilia chinensis* was duidelijk in zijn nopjes en geurde dat het een lieve lust was.

Op de binnenplaats kon je niet naast de bloemen én de vlinders kijken. Gehakkeld aurelia, distelvlinder, kleine vos en dagpauwoog deden zich te goed aan de nectar van *Echinacea purpurea*. Ook de oranje luzernevlinder heeft duidelijk de weg gevonden. In het Marnefbos werd ik verrast door een Spaanse vlag (*Euplagia quadripunctaria*) op

Hydrangea quercifolia 'Applause' [Ill. 3]. Deze dagactieve nachtvlinder uit de familie van de spinneruilen (Erebidae) behoort tot de onderfamilie van de beervlinders (Arctiinae). Deze opvallend gekleurde vlinder is de laatste jaren niet meer zo zeldzaam bij ons maar valt wel onder de Europese bescherming van de Habitatrictlijn.

Ook september ving zeer zonnig aan. Temperaturen boven de 30 graden zo laat in de zomer dateerden volgens het KMI al van 1962. De vruchten deden zich alleszins tegoed aan de warmte. Vooral bij *Sorbus* en *Malus* leverde dat zwaar beladen bomen op. De lange winter zorgde er mee voor dat de bloei wat later was dan normaal waardoor er meer bestuivers rondvlogen. Dit heeft de vruchtzetting duidelijk een extra boost gegeven.

Studiedagen creëren vaak een extra dynamiek. In aanloop naar de *Fagus* studiedag werd de nieuwe sleutel van Jan De Langhe

3 – Spaanse vlag (*Euplagia quadripunctaria*) op *Hydrangea quercifolia* 'Applause'. Arb. Wespelaar (J. Ossaer, 06-08-2013)

vlijtig getest. Onze *Fagus crenata* gaf zich niet zo gauw gewonnen bij het uitsleutelen maar dat maakt het net wat spannender. Al onze speciale of dikke beuken werden voor de gelegenheid nagemeten en opgelijst in de Bel-trees databank. In totaal beschikken we over 7 soorten en 14 cultivars (allemaal van *Fagus sylvatica*). De *Fraxinus* studiedag van vorig jaar leverde ook dit jaar nog extra kennis op. Dr. Eva Wallander liet ons weten dat DNA-analyses uitgeklaard hebben dat *Fraxinus spaethiana* uit Japan en Korea en *Fraxinus platypoda* uit China eigenlijk dezelfde soort zijn. Beide soorten leken inderdaad sterk op elkaar. Typisch kenmerk is de verdikking aan de bladsteelbasis waarin de knop verstopt zit: die is paars bij *Fraxinus platypoda* en groen bij *Fraxinus spaethiana* (variant?). De naam "platypoda" krijgt nomenclatorisch gezien voorrang en wordt dus de correcte naam vanaf nu. Verder wees haar grondig determineerwerk uit dat onze *Fraxinus biltmoreana* eigenlijk *Fraxinus smallii* is. Ze baseerde zich hiervoor op uiterlijke kenmerken die tussen *Fraxinus americana* en *Fraxinus biltmoreana* liggen en DNA-analyse bevestigde haar vermoeden. Ondertussen is Jan De Langhe al volop aan de slag met een sleutel voor *Picea* (de studiedag voor 2014) en is Françoise Hubrecht gestart met onderzoek naar fluorescentie bij *Rhododendron*, meer bepaald van de secties *Rhododendron* en *Pogonanthum*, voor de studiedag van 2015!

Sinds dit jaar heeft het Arboretum er ook een waardevolle Bonaicollectie bij. Sylvère Huysentruyt schonk ons 64 bonsais uit zijn collectie. Op 6 oktober werd de collectie dan ook plechtig ingehuldigd. Als het weer het toelaat wordt een wisselende selectie uit de verzameling uitgesteld op de binnenkoer. De bonsaiboompjes hebben duidelijk aantrek bij de bezoekers van het Arboretum die ze stevast van naderbij bewonderen en bestuderen. De oudste bonsai is een *Pinus mugo* van 1945.

Het is echt verbazingwekkend dat bomen die van nature zo imposant kunnen zijn als *Cedrus libani* [Ill. 4], *Metasequoia glyptostroboides* of *Quercus robur* door een deskundige hand toch zo klein kunnen gehouden worden. Er kwam een nieuwe schaduwhal voor de bonsaïcollectie evenals extra kweekbakken zodat ze in de winter op een beschutte plek in volle grond kunnen worden bewaard. Gelukkig kunnen we ook rekenen op de deskundige handen van bonsaï-expert Jerry Vanderhulst bij het verzorgen van de bonsais.

De herfst zorgde weer voor een adembenemend kleurenpalet. Om de bezoekers te wijzen op de hoogtepunten van het moment kregen ze een wandelfiche mee met de uitnodiging om 10 bomen of struiken wat meer in detail te bekijken. Gelet op de educatieve meerwaarde zullen we de wandelfiche regelmatig aanpassen (maandelijks tot tweeweekelijks afhankelijk van wat zich aandient). Qua bezoekers bereikten we dit jaar ei zo na het magische getal van 4 000 bezoekers: 3 991 om precies te zijn. 56 groepen brachten een bezoek aan het Arboretum.

Onze *Franklinia alatamaha* in perk 137 was prachtig dit jaar! Hij bloeide rijkelijk en lang en de bloemen contrasteerden mooi met de oranje-herfstkleur van het blad. *Carya ovata*, *Carya glabra* [Ill. 5], *Tilia amurensis* en *Tilia kiusiana* lichtten het Arboretum op met botergeel.

Heel wat kleurenpracht werd eind oktober jammer genoeg weggeblazen door de storm. We hielden ons hart vast maar gelukkig bleef het bij uitgekledede bomen en bleven de bomen zelf wel dapper overeind. Zo werd de herfst plots minder spectaculair dan gebruikelijk. *Liquidambar styraciflua* bleef wel zijn beste beentje voor zetten met 'Lane Roberts' aan de Artoisvijver in schakeringen van rood en paars, 'Aurea' in geel en roze, de jonge 'Aurora' in roodoranje [Ill. 6] en 'Worplesdon' getooid met heel veel vruchtjes.

4 – *Cedrus libani*: bonsai. Arb. Wespelaar
[L. Wester, 06-10-2013]

5 – *Carya glabra*. Arb. Wespelaar [J. Ossaer, 18-10-2013]

6 – *Liquidambar styraciflua* 'Aurora'. Arb. Wespelaar
[J. Ossaer, 21-11-2013]

Ook *Ilex* stond er rijkelijk gevuld bij dit jaar. Ideaal om eens uit te zoeken waar onze vrouwtjes en mannetjes staan. Vreemd genoeg vonden we geen enkel mannelijk exemplaar terug van *Ilex opaca* en toch zijn er vruchten, weliswaar een pak minder dan bijvoorbeeld bij *Ilex aquifolium*. Er bestaat wel een kruising met *Ilex cassine* namelijk *Ilex ×attenuata*. Volgens Jef Van Meulder zijn mannelijke *Ilex ×attenuata* goede bestuivers voor *Ilex opaca*. Zou dat de dader zijn? Ik vond alleszins 2 exemplaren van *Ilex ×attenuata* die mogelijk mannelijk zijn. Dat zoek ik verder uit als ze in bloei staan. Of is het ons mannelijk specimen van *Ilex cornuta* dat voor de vruchten op *Ilex opaca* zorgt? Anderzijds vind ik geen

informatie terug over kruisingen tussen *Ilex opaca* en *Ilex cornuta*. Jef Van Meulder haalde ook nog mannelijke *Ilex decidua* aan als mogelijke bestuiver maar die hebben we niet in onze collectie.

Omdat de vorst lang op zich liet wachten konden we eind november toch nog genieten van de mooie rode kleur van *Clethra fargesii* en *Stewartia monadelphæa*. Het droge weer was ook ideaal plantweer. Heel wat planten uit de kwekerij vonden al een plekje in de collectie. Alle zogenaamde “big moves” zijn al achter de rug en kunnen nu wat bekomen totdat de lente ze weer wakker schudt. Ik kijk alvast uit naar de nieuwe lente hier in Arboretum Wespelaar.